

IX. Risale-i Nur Kongresi Deklarasyonları*

Bu deklarasyonlar, Risale-i Nur Enstitüsü tarafından tertip edilen "Said Nursi'ye Göre Toplumsal Hareketler ve Bir arada Yaşama" konulu kongrede, oturumlar sırasında açıklanan ve genel kabul gören kanaatleri bildirmekte olup toplantı yöneticisi ve sekreteri tarafından oturumlar esnasında alınan notlar üzerinde çalışılarak hazırlanmıştır.

1. Masa Toplumsal Hareketler ve Müsbet Hareket

Katılımcılar

1. Doç. Dr. Adem Ölmez (Oturum Bşk.)
2. Doç. Dr. Atilla Yargıcı (Sekreter)
3. Doç. Dr. Mehmet Gür
4. Doç. Dr. Abdurrahman Kılıç
5. Yrd. Doç. Dr. Cüneyt Gökçe
6. Dr. Ercüment Asil
7. Mehmet Ali Kaya

1. Toplumsal hareketler, ortak bir alaka ve fikir tabanında meydana gelmiş geniş insan topluluğu olarak ifade edilebilir. Bu kadar insanın ve grupların bir arada yaşadığı, birbiriyle ilişki içinde bulunduğu bir toplumda insanların barış, huzur, mutluluk içinde yaşaması hedeflenen bir durumdur.

2. Peygamberimiz Hz. Muhammed 'in (asm) tatbik ettiği, Bediüzzaman'ın hayat prensibi olarak kabul ettiği müsbet hareket, toplumsal huzur ve barışın sağlanmasında çok önemli bir role sahiptir. Said Nursi'nin Kur'an'dan aldığı derse binaen ortaya koyduğu müsbet hareketin temelinde iman vardır.

* 9. Risale-i Nur Kongresi, "Said Nursi'ye Göre Toplumsal Hareketler ve Bir arada Yaşama"
05/06 Nisan 2014/ İstanbul

Said Nursi, müsbet hareket etmeyi bu anlamda imanın özünü oluşturan ihlasla irtibatlandırmaktadır. İhlas, mümin bir insanın yaptığı amelleri, faaliyetleri "Allah rızası" çerçevesinde yapmasıdır.

3.Said Nursi, müsbet hareket etmeyi bu anlamda imanın özünü oluşturan ihlasla irtibatlandırmaktadır. İhlas, mümin bir insanın yaptığı amelleri, faaliyetleri "Allah rızası" çerçevesinde yapmasıdır. Said Nursi bunu "vazifesini yapıp ilahi vazifeye karışmamak" olarak nitelendirir.

4.Yaratılıştan sahip olunan temel hak ve hürriyetlerini kullanmak için çabalayan grupların devlete, kamu düzenine, başkalarının haklarına zarar vermeden faaliyet içinde bulunması müsbet harekettir.

5.Diğer taraftan Kur'an'ın önerdiği, Hz. Muhammed'in tatbik ettiği şefkatli olmayı kendisine bir prensip olarak kabul eden Said Nursi, bunu müsbet hareketin en önemli sebeplerinden birisi olarak görür. Şefkat, karşılık beklemeksizin insanları maddi ve manevi tehlikelerden korumayı netice verir. Şefkatin zirvesi ise, insanların imanlarına hizmet ederek, onları cehennem azabından kurtarmak için çaba sarf etmektir.

6.Said Nursi'nin ve içinde bulunduğu dini-sosyal hareketin siyaseti bir hizmet metodu olarak benimsememesi de bu şefkat ahlakından kaynaklanmaktadır. Çünkü ona göre, siyasetin esas aldığı 'toplum için fert feda edilir' prensibi zalimane bir prensiptir. Bu bağlamda, grup ve sosyal hareketlerin hatta hükümetlerin değerlendirilmesinde "hasenat ve seyyiat" dengesinin gözetilmesi müsbet hareket, birkaç seyyiatına bakılıp hasenatın hiç görülmemesi de menfi hareket olarak kabul edilmektedir.

7.Kalbi, imandan kaynaklanan sevgi ve şefkatle dolu bir insanın bir mümin kardeşine karşı kötü ve zararlı bir sıfatından dolayı düşmanlık etmeyip acıması, hatta onu lütufla ıslah etmeye çalışması müsbet harekettir.

8.Müsbet hareket hem kendisine hem de başkasına zarar vermemeyi esas alan İslami hürriyetin sınırları içinde olmalıdır. Hak ararken, başkalarının hak ve hukukuna zarar vermek menfi harekettir. Toplumsal düzeni bozucu hareketlerde bulunmak menfi harekettir.

9.Bir ülkede din ile ya da hak ve özgürlükler ile bağdaşmayan kanunları, nizamları kabul etmemek ve amel etmemek, bir başka ifadeyle sivil itaatsizlik yapmak müsbet harekettir. Ancak bunlara karşı muhalefet adı altında asayiş bozucu fiili bir durum oluşturmak menfi harekettir. Said Nursi, muhalif fikirlerin hayatîyetini "Her hükümette muhalifler bulunur. Hükümet ele bakar, kalbe bakmaz" ifadeleriyle prensipleştirmiştir.

10. Said Nursi'nin Cumhuriyetin ilk yıllarında Şeyh Said'in hareketine destek vermemesi en güzel müsbet hareket örneklerindedir. Çünkü ona göre, cihad dahilinde manevidir. Said Nursi'nin Kafkas Cephesi'nde gönüllü alay kumandanlığı yapması dış saldırılara karşı maddi cihad örneğidir. Said Nursi, Risale-i Nur'da yer alan, "iki cihanın rahat ve selametini iki harf tefsir eder kazandırır: Dostlarına karşı mürüvvetkarane muâşeret ve düşmanlarına karşı sulhkarane muamele etmektir" prensibiyle hareket etmeyi tavsiye etmiştir.

11. Said Nursi'nin her bir İslami grubun kendi mesleğinin muhabbetiyle hareket etmesini önermesi müspet harekettir. Başka mesleklerin eksikliklerini göstererek kendisini yüceltmeye çalışmak da menfi harekettir.

12. Şiddete, asayiş bozmaya, anarşi ve teröre sebep olmayan toplumsal

hareketlerin eylemlerine karşı gücü elinde bulunduran devletin, devleti yöneten hükümetin de şefkatli, merhametli, adaletli ve itidalli olması müsbet harekettir. Toplumsal hareketlerin içinde suça bulaşanlarla, bulaşmayanları ayırt etmesi müsbet harekettir. Böyle bir ayırım gözetmeksizin toptancı anlayışlarla hareket edilmesi, bir çok haksızlık ve zulümlerin yapılmasına sebep olacağından, menfi harekettir.

*Farklılıklar;
fıtratın, sosyal
hayatın, kainat
kanunlarının ve
varlık hikmetinin
en belirgin ve
vazgeçilemez bir
sonucudur.*

2. Masa

Farklılıklar ve Bir arada Yaşama

Katılımcılar

1. Prof. Dr. Nurettin Abut (Oturum Bşk.)
2. Hakan Yalman (Sekreter)
3. Prof. Dr. Ertan Efegil
4. Prof. Dr. Musa Kazım Yılmaz
5. Prof. Dr. Mustafa Alıcı
6. Prof. Dr. İsmail Latif Hacınebioğlu
7. Doç. Dr. İshak Torun
8. Doç. Dr. Osman Özkul
9. Yrd. Doç. Dr. Levent Bilgi
10. Yrd. Doç. Dr. Nasır Yiner
11. Nevzat Bayhan

1. Farklılıklar; fıtratın, sosyal hayatın, kainat kanunlarının ve varlık hikmetinin en belirgin ve vazgeçilemez bir sonucudur. Eşyanın Esma-i ilahiyenin yansıması olduğu düşüncesinden hareketle, varlıklardaki farklılıklar, Allah'ın isimlerindeki zenginliğin bir göstergesi ve her İlahi ismin çok farklı yönlerinin varlığa yansıması olarak anlaşılmıştır. Bu zenginliğin sosyal düzene yansıması ise farklı inançları, farklı kültürleri ve farklı etnik yapıları doğurur.

2. Farklılıkları barındıran toplumlarda insanın benliği ve serbest iradeyle hakimiyet arayışları sonucunda ortaya çıkan çatışmaya sebebiyet veren şartların ortadan kaldırılması ve bir arada yaşama formüllerinin geliştirilmesi günümüzün en önemli meselelerinden birisidir. Bu anlamda pek çok sosyal disiplin çözüm yolları arayışı içine girmiştir.

Risale-i Nur'dan
hareketle,
farklılıklarla
birlikte barış ve
huzur içinde
yaşamının
anahtar kelimeleri,
"Müspet Hareket"
ve "İnsaf ile
Muamele"
olmalıdır.

3. Farklılıklar konusunda bireylerin ortaya koyduğu ötekileştirici davranış modelleri temelde kimlik anlayışından ortaya çıkmaktadır. Halbuki kendini, kainatı en ince detayına kadar dizayn edip şekillendiren sonsuz güce kul olarak tanımlayan bir fert, varlığı bu anlayış içinde anlar ve dış dünya ile doğru ilişkiler kurar. Bu anlayışla hareket eden fert; hükmetme, dayatma, ötekileştirme gibi davranışlarda bulunmaz

4. Başta Kürtler olmak üzere, ülkemizde yaşayan farklı etnik ve dini grupların bir arada yaşamasının en temel şartı hepsinin kendi değerlerini muhafaza ve yaşama zemini bulduğu ortak bir üst kimlik ile mümkündür. Bu anlayışla devlet tüm alt kimlikleri kucaklayıcı bir yaklaşım içinde olmalıdır. Bir tabip konumunda olan devlet mekanizması, bölgedeki insanların sesini dinleyip, sıkıntılarını anlamaya çalışmalı bu çerçevede çözüm yolları ortaya koymalıdır.

5. Bediüzzaman tarafından tanımlanan 'Tabiat-ı meşrutiyetperverane' kavramı, bölge insanının özelliklerini tarif etmek için kullanılmış ve problemlerin çözümü açısından dikkate alınması gereken bir terimdir. Bu anlayışa göre insan fitratında bir hürriyet arayışı vardır. Bu arayışın sınırlandırılması çatışmaların temel sebebidir.

6. Katılımcı demokrasi, insandaki bu arayışa cevap verecek en uygun zemindir. Bu zeminde, milletin temel hak ve özgürlüklerine sahip çıkması ve baskıcı anlayışlara geçit vermemesi de önemlidir. Bediüzzaman'ın ifadesiyle, "bir millet cehaletle hukukunu bilmezse ehl-i hamiyeti dahi müstebit eder". Dolayısıyla dayatmacı bir anlayışla toplumu şekillendirmeye çalışan elitlere karşı, hür ve medeni bir tavır ile karşı koyabilecek kişilikteki fertler, özgür ve demokratik bir ülkenin temel teminatıdır.

7. Bediüzzaman, çatışmadan ve aynı zamanda ezilmeden hak arama taleplerini ortaya koyma ve hür olma kültürünün öncüsü olmuştur. Bu anlamda, O, Türkiye'de sivil itaatsizlik hareketi başlatmıştır.

8. Türkiye'de yaşayan Gayr-ı Müslimlerle de problemlenilen noktaların belirlenip çözümlenmesi, herkesin eşit hak ve hürriyetlere sahip olduğu bir hukuk düzeninin gereğidir.

9. Dini çoğulculuk açısından Medine Vesikası, kuşatıcı sosyal anlayışın başlangıç metni olabilir. Dinlerarası yakınlaşmalar da, bu anlamda ele alınmalı ve İslam'ın hepsini kuşatan konumu dikkate alınmalıdır. Ancak Bediüzzaman'ın vurguladığı gibi dünya genelindeki Ateizm ve ondan daha tehlikeli olan Agnostizm gibi akımlara karşı semavi dinlerle özellikle de Hıristiyanlarla ortak hareket etmek insanlığın selameti için gereklidir.

10. Risale-i Nur'dan hareketle, farklılıklarla birlikte barış ve huzur içinde yaşamının anahtar kelimeleri, "Müspet Hareket" ve "İnsaf ile Muamele" olmalıdır. İnsan; kendi nefsinin, enaniyetinin veya grubunun izzetini değil, İslam'ın izzetini ve insanlığın onurunu öne çıkaran bir hamiyet duygusunu esas almalıdır. Buna göre, muhabbet, varlığın aslını teşkil ettiği algısının bütün fertlerde yerleştiği ve tüm varlık alemi ile dost, kendi ile barışık fertler oluşacak eğitim modelinin temel hedefi olmalıdır. Bu eğitim modelinde, hak kavramının öne çıkması ve galip olması esastır. Zira O'na göre, "hakın

hatırı âlidir, küçüğüne büyüğüne bakılmaz". Bu doğrultuda birlikte yaşama kültürü, ancak bu bakış ile mümkün olabilir.

11. Bediüzzaman, şahıs, zümre, grup, sınıf hakimiyetine ve her türlü keyfiliğe karşıdır. Birlikte yaşamanın gereği olarak hukukun üstünlüğüne vurgu yapar. 'Herkes hareket-ı meşruasında şahane serbest olmalıdır.' der.

3. Masa

Sosyal Bağlar ve Bir Arada Yaşama

Allah, insanları farklı kabileler ve ırklar hâlinde yaratmıştır. Biyolojik çeşitlilik nasıl bir zenginlik ise, dil ve kültür çeşitliliği de bir zenginlik olup korunmalıdır.

Katılımcılar

1. Prof. Dr. Ali Bakkal (Oturma Bşk.)
2. Sebahattin Yaşar (Sekreter)
3. Prof. Dr. İbrahim Özdemir
4. Prof. Dr. Mahmut Kaplan
5. Prof. Dr. İdris Şengül
6. Doç. Dr. Hasan Aydın
7. Ali Bulaç
8. Yrd. Doç. Dr. Ömer Ergün
9. Nimet Demir
10. Fatih Aydın
11. Taha Çağlaroğlu
12. Mehmet Kaplan

1- Rabbini bilme temelinde kimliğini oluşturan insan; kendisi, toplumu ve içinde yaşadığı dünya ile barış içinde yaşayabilir.

2- Aile hayatı, insanın hususi ve küçük bir dünyası olup mahremiyetinin korunması esastır.

3- Allah, insanları farklı kabileler ve ırklar hâlinde yaratmıştır. Biyolojik çeşitlilik nasıl bir zenginlik ise, dil ve kültür çeşitliliği de bir zenginlik olup korunmalıdır.

4- Müspet milliyet temelinde her türlü ayrımcılığa karşı olan Bediüzzaman Said Nursî, etnik köken temelli üstünlük iddialarını reddeder.

5- Farklı anlayış ve düşünce sahipleri, 'mesleğim haktır veya daha güzeldir' diyebilirler, fakat 'hak yalnız benim mesleğimdir' dememelidirler.

6- Çok dilli ve çok kültürlü bir dünyada, insan onuruna aykırı hiçbir

Resmî dil esas olup diğer ana dillerin eğitim sistemi içerisinde öğretilmesinin önündeki engeller kaldırılmalıdır. Bu hususta gelişmiş demokrasilerde uygulanan 'kademeli geçiş modeli' teklif edilebilir.

ötekileştirme kabul edilemez. Farklı görüşlere ve anlayışlara saygı ve tahammül esastır.

7- Bediüzzaman Said Nursi'nin vurguladığı gibi, insanın her söylediği hak olmalı, fakat her hakkı söylemeye hakkı yoktur; her dediği doğru olmalı, ancak her doğruyu söylemesi doğru değildir.

8- Resmî dil esas olup diğer ana dillerin eğitim sistemi içerisinde öğretilmesinin önündeki engeller kaldırılmalıdır. Bu hususta gelişmiş demokrasilerde uygulanan 'kademeli geçiş modeli' teklif edilebilir.

9- Modern toplumlarda gerginliklere sebep olagelen din-bilim ilişkisi ve algısı, akıl-kalp-vicdan birlikteliğini vurgulayan Medresetü'z-Zehra eğitim modeli çerçevesinde yeniden ele alınmalıdır.

10- Medine sözleşmesi örneğinden ilham alınarak, farklı inançlardan insanları aynı çatı altında, barış ve huzur içerisinde yaşatacak adil, katılımcı, çoğulcu ve sivil bir anayasa yapılması öncelikli bir ihtiyaçtır.

4. Masa

Güç, Otorite ve Bir Arada Yaşama

Katılımcılar

1. Prof. Dr. Ahmet Hamdi Aydın (Oturma Bşk.)
2. İntizam Seyda Durgun (Sekreter)
3. Prof. Dr. Sacit Adalı
4. Doç. Dr. Kadir Canatan
5. Doç. Dr. Hamit Saruhan
6. Yrd. Doç. Dr. Veli Sırım
7. Mustafa Akyol
8. Kadir Akbaş

1. Dünyada son yıllarda meydana gelen olumsuz gelişmeler, farklılıkları bir arada barış içinde tutabilecek çoğulcu, kucaklayıcı arayışları hızlandırmıştır. Bu bağlamda Said Nursi'nin Kur'ânî bir bakış açısıyla geliştirdiği bir arada yaşama prensiplerinin ortaya konulması önem kazanmıştır.

2. Said Nursi'nin özellikle vurguladığı "Adalet-i mahza" bir suçlunun sadece kendisinin (suçunun büyüklüğü nispetinde) ceza görmesini öngörmektedir. Anayasalara da giren bu ceza hukukunun en temel prensibi, "suçta ve cezada şahsilik" diye anılmaktadır. Bediüzzaman bu prensibi (suçun

başkalarına sirayet etmemesini), bir kusurlu kişinin kusurlu davranışının, diğer masum yönlerine sirayet etmemesi şeklinde daha da ince ve insanî bir şekilde ifade etmektedir (suçların şahsiliği). Bu açıdan kamu düzenini korumak için masum olanların hakkı göz ardı edilmemeli, bu konuda gereken hassasiyet gösterilmelidir.

3. Toplumsal güvenlik “toplumda düzensizliğin, anarşinin, kargaşanın, huzursuzluğun ve kaosun olmaması” halidir. Bu durumda devlet, toplum ve birey güvendedir. Devlet toplumda düzeni sağlarken vatandaşların temel hak ve hürriyetlerini kullanmalarını güven altına almalı; insanlar da iyi davranış örneği göstererek toplumun düzenini bozmamalı, başka insanların hakkını çiğnememelidir.

4. Sivil toplum, birey ve kimlikle ilgili olduğu için devletten önce gelen, devletin içinde yaşayan fakat “onunla özdeş olmak zorunda olmayan, devletten ayrı”, daha da önemlisi karşı koyma hakkının bile kullanılabilirdiği bir toplumsal ilişkiler formudur. Bir yönüyle sivil toplum hareketi sayılabilecek dini cemaatler yerlerini konumlandırırken, siyasi iktidarla ilişkisini doğru tanımlamalıdır. Bu açıdan sivil toplum hareketi olarak cemaatler, kendi amaçlarını gerçekleştirmek için siyaset karşısında talepler üretebilir ve kendi tabanıyla yönetimler arasında aracılık yapabilirler, ancak doğrudan ve dolaylı olarak siyasi bir arayış içinde olmamalıdır. Siyaset, iktidar, kadrolaşma, zenginleşme, sosyalleşme, kitleselleşme gibi konular, cemaat ve tarikatlar açısından yeniden değerlendirilmesi gereken kritik alanlar haline gelmiştir.

5. Anarşizm, sivil vesayet, otoriterizm gibi müstebit anlayışlar ve uygulamalar karşısında nasıl bir tavır takınılacağına ilişkin Risale-i Nur’daki “müsbet hareket” prensibi yol göstericidir. Said Nursî’nin fikirleri; günümüz toplumlarının yaşadığı buhranları aşabilmesi için anlaşılmalı beklenmektedir.

6. Otoritenin zulümden, haksızlıktan, tarafgirlikten uzak kalabilmesi için devletin; yetki ve görev sınırlarının daraltılması, demokratik ve özgürlükçü bir anlayışla örgütlenmesi gereklidir.

7. Bediüzzaman, demokrasinin temel ilkelerinden biri olan hukukun üstünlüğünü “kuvvet kanunda olmalı, yoksa istibdat tevzi edilmiş olur” diyerek dile getirmiştir. İstibdadın sadece şahıslarda değil, kurumlarda da söz konusu olabileceğini, komitecilikle daha da şiddetlenip çok zulümlere sebebiyet verebileceğini belirtmektedir. Hukukta “şah ve geda birdir”, “müsavatsız adalet adalet değildir” hakikatleri ışığında, dini, ırkı, makamı ne olursa olsun, herkesin kanun önünde eşit haklara sahip olduğunu dile getirmektedir.

8. Siyasi otoriteye karşı muhalefet; adalet, hürriyet ve eşitliğin sağlanması için gerekli ve meşru bir unsurdur. Otoritenin dindar bir kimlikle tezahürü halinde bile muhalefet meşru bir hak olarak görülmeli ve dine muhalefet olarak algılanmamalıdır.

9. Günümüz insanını derinden etkileyen etnik ve mezhep temelli sorunların çözüm sürecinde İslamî ve tarihî tecrübelerden yararlanılmalıdır. Ayrıca

Resmî dil esas olup diğer ana dillerin eğitim sistemi içerisinde öğretilmesinin önündeki engeller kaldırılmalıdır. Bu hususta gelişmiş demokrasilerde uygulanan ‘kademeli geçiş modeli’ teklif edilebilir.

*İnsanlığın ortak
paydası hak ve
hürriyetler, adalet
ve demokrasidir.*

devlete düşen görev toplumun kendi yatay dinamiklerini harekete geçirecek hürriyetçi bir yapı kurmak suretiyle "nasihatçi"lerin önünü açmaktır.

5. Masa

Temel Haklar, Adalet ve Bir Arada Yaşama

Katılımcılar

1. Prof. Dr. Ahmet Battal (Oturum Bşk.)
2. Dr. Cafer Kaysıcı (Sekreter)
3. Prof. Dr. Arif Yavuz
4. Prof. Dr. Mehmet Acat
5. Doç. Dr. Abdullah Adıgüzel
5. Doç. Dr. Murat Tümay
6. Doç. Dr. Orhan Akınoğlu
7. Doç. Dr. Recep Ardoğan
8. Yrd. Doç. Dr. Ali Bengi
9. Ali Ferşadoğlu
10. Hasan Yükselten

1- Küçük bir köy hükmüne geçen ve globalleşen dünyada fertler ve cemiyetler birbirine bağımlı ve muhtaç hale gelmiştir. Artık, farklı inanç, kültür ve etnik köken mensuplarının birbirlerini olduğu gibi kabul etmesi, müsamaha ile bakması ve ötekileştirmekten kaçınması zaruridir.

2- İnsanlığın ortak paydası hak ve hürriyetler, adalet ve demokrasidir.

3- İnsan bu dünyaya farklılıkları ile imtihan edilmek üzere gönderilmiş şerefli bir misafirdir. İmtihan ancak hürriyet ile gerçekleşir. Devletin görevi insana zorla imtihan kazandırmak değil, gerekli hürriyet zeminini hazırlamaktır.

4- Hürriyet, kanun-u adâlet ve te'dipden (yani kamu düzenini koruyan ve suçu önleyen cezadan) başka, hiç kimsenin kimseye tahakküm etmesi, herkesin hakkının korunması, meşru dairede herkesin şâhâne serbest olmasıdır.

5- Hürriyet, kişinin ne kendisine ve ne de başkalarının haklarına zarar vermeden yaşamasıdır. "Başkasına zarar vermedikçe dilediğini yap" anlayışı insanı nefsine esir eder ve insanlıktan çıkarır.

6- İnancı olsun veya olmasın herkes fikir ve inancında serbesttir. Sınırsız hürriyet ise aslında hürriyet değil vahşet-i mutlakadır, hatta hayvanlıktır.

Hürriyetin sınırlanması, insanın hakiki insan olması için zaruridir.

7- Hakiki hür insan haksız kudrete boyun eğmez, zayıfa tahakküm etmez.

8- Farklılıkları bir arada yaşatabilmek için evrensel hukuk prensiplerinin yürürlükte olması, hukukun üstünlüğü prensibinin tatbik edilmesi, keyfiliğin ve cebriliğin ortadan kaldırılması, farklı fikirlere saygı ve tahammül gösterilmesi gerekir.

9- Etnik, dinî ve kültürel farklılıkları bir arada ve barış içinde yaşatmanın yolu, kendimizi kimseden büyük görmemek, herkese adalet ve hakkaniyetle muamele etmek, hiçbir baskıya meydan vermemektir.

10- Sosyal barış için sosyal adaleti gerçekleştirmek gerekir. Bu amaçla, “başkasının açlığı beni ilgilendirmez” diyen bencilliği ortadan kaldıran “zekat emri” ve “başkası çalışsın yorulsun, ben risksiz kazanayım” diyen haramcı anlayışı yok eden “faiz yasağı” tam tatbik edilmelidir.

11- Sosyal hayatın sağlıklı sürdürülmesi fertlerin faziletli olmasına bağlıdır. Zira faziletli insan, mütevazıdır, hürmet ve merhamet gösterir, haramı helali bilir, güvenilirdir, hukuka itaat eder ve bozgunculuk yapmaz.

12- Yetki ve sorumluluk, kim olursa olsun, hangi inancı taşırsa taşınsın, ehline, uzmanına verilmelidir. Zira “Muhakkak ki, Allah, size emânetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder.”

13- Bu gün dünyanın ve İslam aleminin asıl meselesi cehalet, fakru zaruret, ihtilaf ve bölünmüşlük duygusudur. Çare, ilim ve marifet, sanat ve kalkınma, ittifak ve ittifakı pekiştirmektir.

*Hakiki hür insan
haksız kudrete
boyun eğmez,
zayıfa tahakküm
etmez.*

